

Lingvistika

Dubravko Kučanda, Johan van der Auwera

BILJEŠKA O ŠTO I THAT

UDK 800.88:801.24:808.62:802.0

Izvorni znanstveni članak. Primljen 10. 1. 1987.

U ovom radu navest ćemo neke praktične i teorijske probleme koji se javljaju u vezi s opisom invarijantnih relativizatora *što*¹ i *that*, koje ilustriraju primjeri (1) i (2):

- (1) Muškarac / žena / dijete / stol / stolica / pismo *što* se nalazi u uglu ...
- (2) The man / woman / child / table / chair / letter *that* is in the corner ...

Osnovno pitanje koje se postavlja pri opisu *što* i *that* u relativnim rečenicama jest njihova kategorijalna pripadnost, to jest, postavlja se pitanje u koju se vrstu riječi ta dva relativizatora mogu svrstati.

Pitanje pripadnosti neke riječi jednoj od postuliranih kategorija (vrsta riječi) malokad se javlja u primijenjenoj lingvistici jer se nastavnici i kontrastivni analitičari obično služe jednim od već postojećih opisa. Nastavnik se služi jednom od gramatika stranog jezika koji podučava. U takvoj su gramatici riječi koje pripadaju otvorenim klasama (imenice, glagoli, pridjevi) najčešće definirane pomoću semantičkih i formalnih kriterija, a riječi koje pripadaju zatvorenim klasama (npr. članovi u engleskom) jednostavno se nabrajaju. Kada se radi o zamjenicama, obično se primjenjuju oba postupka. Zamjenice se definiraju kao riječi koje zamjenjuju imenice, ali budući da zamjenice pripadaju i zatvorenom sistemu, uz definiciju prilaže se i popis različitih vrsta zamjenica. Podatak da neka riječ može biti i imenica i glagol (npr. u engleskom *hand*, *love*, *hate* itd.) teško da se može naći u gramatici i zato je potrebno konzultirati rječnik. S druge strane, svaka gramatika sadrži popis zamjenica i dovoljno je okrenuti relevantno poglavlje u gramatici da bi se našao taj popis. Međutim, situacija ipak nije tako jednostavna kao što se to čini na prvi pogled. Naime, svi gramatičari ne klasificiraju istu riječ u istu

¹ Invarijantni relativizator *što* treba razlikovati od deklinabilne relativne zamjenice *što* koja se javlja u sljedećim primjerima:

- (i) Daj mi ono o čemu smo pričali.
- (ii) Tvoja sestra je došla, čega sam se bojao.

Zanimljivo je da se razlika između invarijantnog relativizatora *što* i relativne zamjenice *što* spominje jedino u kontrastivnim studijama (cf. Maček 1970, 1975, 1986; Vitezić 1973; Browne 1980, 1981, 1986), a ni jedna gramatika hrvatskog ili srpskog ne upućuje na tu razliku (vidi detalje u van der Auwera and Kučanda 1985).

kategoriju pa se dešava da je riječ koja je u jednoj gramatici svrstana u kategoriju A u drugoj gramatici svrstana u kategoriju B.

Upravo takav slučaj višestruke kategorizacije predstavlja opis invarijantnih relativizatora *što* i *that* u gramatikama hrvatskog ili srpskog, odnosno engleskog jezika. Dio naših gramatičara smatra da je *što* zamjenica (npr. Lalević 1957:185—187; Maretić 1963:197; Brabec, Hraste i Živković 1965:105, 205; Barić *et al.* 1979:117—118; vidi i *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* 1962:809—811; *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika* 1979:1112—1114), dok Stevanović (1939:209; 1981:296—298), Belić (1955:3; 1962:132) i Pavešić (1971:279) tvrde da je *što* veznik. Slično razmimoilaženje u mišljenjima nalazimo i u engleskim gramatikama. Na primjer, Poutsma (1916:957), Schibsbye (1965:247), Quirk and Greenbaum (1973:106, 380), Quirk *et al.* (1972:215, 864—865; 1985:366—368, 1248—1249) i Dekeyser *et al.* (1979:157) opisuju *that* kao relativnu zamjenicu, a Jespersen (1924:85; 1927:165—168; 1933:361—362), Kruisinga (1925:164) i Deutschbein *et al.* (1926:237) smatraju da je *that* relativni veznik ili relativna čestica (partikula).²

Različita klasifikacija iste riječi predstavlja posebno velik problem u kontrastivnoj analizi, jer se kontrastivni analitičar ne može arbitrarno odlučiti za jedan od postojećih opisa i zanemariti argumente koje iznose drugi autori u prilog svojoj klasifikaciji. Prije nego što upozorimo na neke probleme vezane za kontrastivnu analizu invarijantnih relativizatora *što* i *that*, ukratko ćemo objasniti zašto se kategorizacija ta dva relativizatora u jednu od postojećih vrsta riječi uopće javlja kao problem.

Prvo, kao što se vidi iz rečenica (1) i (2), invarijantni relativizatori *što* i *that* ne odražavaju rod antecedenta (gramatički ili prirodni). Drugo, ti relativizatori ne odražavaju ni broj antecedenta, što se može lako provjeriti ako se u rečenicama (1) i (2) imenice u jednini zamijene imenicama u množini. U tom se slučaju mijenja jedino oblik glagola u relativnoj rečenici, ali relativizatori ostaju nepromijenjeni. Treće, ta se dva relativizatora ne dekliniraju u skladu sa svojom sintaktičkom funkcijom u relativnoj rečenici. U (1) i (2) relativizatori *što* i *that* su subjekti relativnih rečenica. U (3) i (4) imaju funkciju objekta, ali unatoč tome zadržavaju isti oblik, s tom razlikom što se u hrvatskom ili srpskom u tom slučaju mora upotrijebiti enklitički oblik lične zamjenice ako objekt označava nešto živo:

- (3)a. Muškarac / žena *što* smo (ga) / vidjeli ...
 b. Stol / stolica *što* smo (ga) / (je) vidjeli ...
 (4) The man / woman / table / chair *that* we saw ...

Po ovim se karakteristikama *što* i *that* bitno razlikuju od varijantnih relativizatora *koji* i *who*. *Koji* ima tri oblika za jedninu u skladu s rodом antecedenta (*koji*, *koja*, *koje*), a unatoč određenom stupnju sinkretizma može se reći da ima i tri oblika za množinu (*koji*, *koje*, *koja*), jer bez obzira na sinkretizam izbor između tih oblika zavisi od roda i broja antecedenta:

² Iako se na prvi pogled može učiniti da je mišljenje da *that* nije zamjenica zastarjelo jer su sve gramatike koje navodimo tiskane prije više od pedeset godina, važno je napomenuti da ti argumenti ni u kojem slučaju nisu zastarjeli. Tvrdnja da *that* nije zamjenica prisutna je gotovo u svim raspravama o relativnim rečenicama u okviru transformacijsko generativne gramatike (vidi detalje u van der Auwera 1985, pogotovo str. 165—168).

(5) Dijete *koje* / *koja* stoji na uglu ...

(6) Djeca *koja* / *koje* stoje na uglu ...

Osim toga, *koji* se deklinira u skladu sa sintaktičkom funkcijom u relativnoj rečenici. U (5) i (6) nalazimo nominativ jer je relativizator subjekt, a u (7) javlja se akuzativ zato što je relativna zamjenica objekt u relativnoj rečenici.

(7) Djeca *koju* smo vidjeli na uglu ...

Engleski relativizator *who* ne odražava gramatički, nego prirodni rod antecedenta. *Who* se, zanemarujući irelevantne detalje, upotrebljava kada je antecedent živo biće. Međutim, iako odražava rod, *who* ne odražava broj antecedenta:

(8) The man / woman / child *who* is in the corner ...

(9) The men / women / children *who* are in the corner ...

(10) The book / books *who* is / are in the corner ...

Who se, bar u formalnom standardnom engleskom, djelomično i deklinira prema tome da li je subjekt ili objekt u relativnoj rečenici. U slučaju relativizacije direktnog objekta *whom* je fakultativna varijanta oblika *who*, kao u (11), a oblik *whom* obavezan je jedino iza prijedloga:

(11) The man *who* / *whom* we saw ...

(12) The man to *whom* / to *who* we gave the book ...

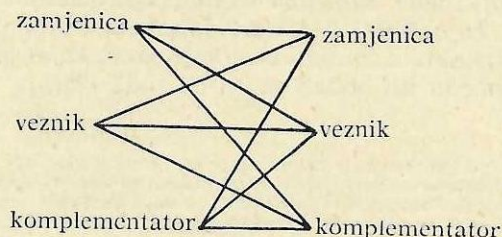
Sve ove razlike između *što* i *that* s jedne i *koji* i *who* s druge strane navele su brojne gramatičare i lingviste da postave slijedeće pitanje: da li invarijantni relativizatori (*što* i *that*) pripadaju istoj vrsti riječi kao i varijantni relativizatori (*koji* i *who*)? U relevantnoj se literaturi mogu naći različiti odgovori koji se uglavnom svode na ove tvrdnje: (1) *što*, odnosno *that* je relativna zamjenica, (2) *što*, odnosno *that* je relativni veznik i (3) *što*, odnosno *that* je subordinator ili komplementator (vidi detaljnu diskusiju o različitim mišljenjima u van der Auwera 1984, 1985. i van der Auwera and Kučanda 1985).

Budući da se za oba invarijantna relativizatora tvrdi da su ili relativne zamjenice ili relativni veznici ili komplementatori, kontrastivni je analitičar suočen s devet logički mogućih kombinacija tih različitih mišljenja. Te su logičke kombinacije shematski prikazane na dijagramu 1.

Dijagram 1.

ŠTO

THAT

Ako se izuzmu slučajevi u kojima *što* i *that* pripadaju istoj vrsti riječi, još uvijek ostaje šest mogućih kombinacija u kojima se ta dva relativizatora razlikuju kategorijalnom pripadnošću. Rezultati dosadašnjih kontrastivnih istraživanja relativizacije u hrvatskom ili srpskom i engleskom pokazuju da prije navedene mogućnosti nisu samo teorijske prirode jer su različiti autori došli do različitih zaključaka u pogledu kategorijalne pripadnosti *što* i *that*. Maček (1970, 1975, 1986) i Vitezić (1973) oba invarijantna relativizatora opisuju kao relativne zamjenice. Browne (1980, 1981, 1986), pak smatra da su *što* i *that* zapravo subordinatori / komplementatori, manje-više identični sa *što* i *that* u (13) i (14):

(13) Sretan sam *što* ste došli.

(14) I am happy *that* you have come.

Različiti rezultati do kojih su došli Maček i Vitezić s jedne, i Browne s druge strane, nisu problem samo za praktičnu primjenu rezultata kontrastivnih istraživanja u nastavi stranih jezika ili u pisanju kontrastivne gramatike nego postavlja i jedno veoma važno pitanje vezano za samu kontrastivnu analizu. To se pitanje svodi na slijedeće: da li kontrastivni analitičar treba poći od zadane kategorije i njena opisa u izvornom jeziku i ispitati koja kategorija ili kategorije odgovaraju izvornoj kategoriji u jeziku cilju ili treba poći od univerzalne kategorije i ispitati na koji se način ona realizira u kontrastivnim jezicima. Ta razlika u pristupu poznata je kao razlika između primijenjene i teorijske kontrastivne analize (cf. Fisiak *et al.* 1978:10). Opasnost koja se krije u primijenjenoj kontrastivnoj analizi jest da se neke karakteristike određene kategorije koje se mogu činiti bitnim ili nužnim svojstvima te kategorije unutar jednog jezika pokažu potpuno irelevantnima u okviru sistema drugog jezika ili u okviru opće lingvističke teorije. Na primjer, u literaturi se mogu naći slijedeći argumenti u prilog tvrdnji da invarijantni relativizator *što* nije zamjenica: (a) *što* se ne deklinira, (b) *što* se ne može javiti iza prijedloga, (c) *što* ne može imati sintaktičku funkciju subjekt ili objekt jer nije zamjenica, (d) u relativnim rečenicama koje sadrže i *što* i kosi oblik lične zamjenice (vidi primjer (3)) antecedent bi bio zastupljen dva puta ako bi *što* bila relativna zamjenica, (e) ako bi *što* bila zamjenica, ta bi zamjenica imala samo jedan padež — nominativ, (f) relativizator *što* zapravo je isto što i subordinator *što* u rečenici (13) jer su i rečenice s relativizatorom *što* uvijek subordinirane, (g) upitna zamjenica *što*, neodređena zamjenica *što* i relativna zamjenica *što* (vidi bilješku 1) slažu se s predikatom, dok se predikat u relativnoj rečenici uvedenoj pomoću invarijantnog relativizatora *što* slaže u rodu i broju s antecedentom relativne rečenice i (h) u rečenicama u kojima je relativizirani element subjekt (primjer (1)) ne javlja se lična zamjenica, ali *što* nije subjekt, nego je subjekt neizrečeni oblik lične zamjenice u nominativu (vidi detalje u van der Auwera and Kučanda 1985). Manje ili više iste argumente iznose i gramatičari i lingvisti koji tvrde da relativizator *that* nije zamjenica (cf. van der Auwera 1984, 1985). Kontrastivni analitičar koji prihvati sve ili većinu od tih argumenata zaključit će da u oba jezika postoje invarijantni relativizatori, ali da oni ni u hrvatskom ili srpskom ni u engleskom nisu zamjenice. Takav se zaključak može naći u Browne (1980, 1986).

Međutim, pogledajmo sada da li bi do istog zaključka došao i kontrastivni analitičar koji bi se služio metodom takozvane teorijske kontrastivne ana-

lize. U tom slučaju kontrastivni analitičar ne bi pošao od opisa neke kategorije u jezicima koje kontrastira, nego bi pošao od univerzalne kategorije i ispitivao na koji se način ona realizira u kontrastiranim jezicima. U konkretnom slučaju može se poći od pojmova relativna rečenica i relativna zamjenica. Prvo ćemo ukratko opisati neke nužne karakteristike relativnih rečenica i relativnih zamjenica, a onda ćemo pokazati kako bi se ovakav pristup odrazio na kontrastivnu analizu invarijantnih relativizatora *što* i *that*.

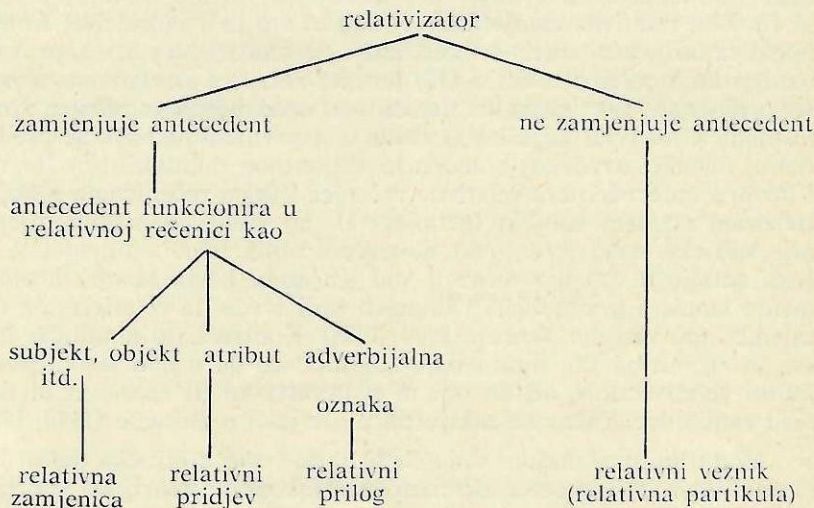
U velikom broju svjetskih jezika relativne rečenice imaju slijedeće karakteristike (vidi npr. Kurzová 1981; Lehman 1984; van der Auwera and Kučanda 1985): (a) relativne rečenice su subordinirane; (b) relativne su rečenice atributi svog antecedenta; (c) u relativnoj rečenici otvoreno je mjesto za pragmatičku funkciju antecedenta, tj. u relativnoj rečenici antecedent je tema (*topic*); (d) u relativnoj rečenici otvoreno je mjesto za sintaktičku i/ili semantičku funkciju antecedenta, tj. u relativnoj rečenici antecedent može biti subjekt, objekt itd.

Što se tiče relativnih zamjenica, može se reći da one imaju slijedeću funkciju u relativnim rečenicama:

- (i) Relativne zamjenice su relativizatori.
- (ii) Relativne zamjenice zamjenjuju antecedent u relativnoj rečenici.
- (iii) Antecedent koji relativne zamjenice zamjenjuju po svom je obliku nominalni izraz.

Ove karakteristike definiraju funkciju relativne zamjenice u relativnoj rečenici, ali ne kažu ništa o obliku relativnih zamjenica, kao što npr. ni definicija glagola kao riječi koja može imati funkciju predikatora ne kaže ništa o obliku glagola. Za razliku od relativnih zamjenica, drugi relativizatori imaju samo neke od prije navedenih karakteristika. Relativni veznici imaju samo funkciju relativizatora, ali ne naju svojstva (ii) i (iii). Relativni pridjevi i relativni adverbijalni imaju i drugu, ali nemaju treću karakteristiku, tj. relativni pridjevi i relativni adverbijalni ne zamjenjuju nominalne izraze. Ove razlike između različitih vrsta relativizatora prikazane su shematski na dijagramu 2.

Dijagram 2.

Relativni pridjevi su, na primjer, *čiji* i *whose* jer u relativnoj rečenici ne zamjenjuju cijeli nominalni izraz, nego samo onaj dio koji funkcionira kao atribut ili determinator:

- (15) Poznam čovjeka *čija* je žena čuveni lingvist.
(16) I know a man *whose* wife is a famous linguist.

Primjeri relativnih priloga su *gdje* i njegov prijevodni ekvivalent *where*: Oba relativna priloga zamjenjuju cijeli prijedložni izraz koji je antecedent relativne rečenice, a ne samo nominalni izraz:

- (17) Vratio se na mjesto *gdje* su se prvi put sreli.
(18) He returned to the place *where* they had first met.

U rečenicama (17) i (18) mogu se upotrijebiti i relativne zamjenice, ali u tom slučaju one ne zamjenjuju cijeli antecedent, nego samo njegov nominalni dio, što je u skladu s trećom karakteristikom relativnih zamjenica:

- (19) Vratio se na mjesto na *kome* su se prvi put sreli.
(20) He returned to the place at *which* they had first met.

Da bi pokazali da su invarijantni relativizatori *što* i *that* relativne zamjenice, nužno je dokazati da imaju sve tri već navedene karakteristike relativnih zamjenica. Prvo, kada *što* i *that* ne bi bili relativizatori, onda bi primjeri (21a) i (22a) imali isto značenje kao i (21b) i (22b), to jest, ne bi bili neovjereni.

- (21) a Da li vidiš djevojku Ø sjedi na klupi?
b Da li vidiš djevojku *što* sjedi na klupi?
(22) a Do you see the girl Ø is sitting on the bench?
b Do you see the girl *that* is sitting on the bench?

Ovi primjeri istovremeno pokazuju da *što* i *that* ne samo da signaliziraju relativno značenje subordiniranih rečenica nego i da zamjenjuju antecedent u relativnoj rečenici. Uz pretpostavku da *što* i *that* samo signaliziraju relativno značenje a ne zamjenjuju antecedent, u relativnoj bi se rečenici mogla pojaviti i relativna zamjenica *koji* ili *who*. Rečenice (23) i (24) su, međutim, neovjerenе, što se može objasniti činjenicom da u relativnoj rečenici antecedent ne može biti zastupljen dvaputa u istoj funkciji.

- (23) Da li vidiš djevojku *što koja* sjedi na klupi?
(24) Do you see the girl *that who* is sitting on the bench?

Sve ovo još ne dokazuje da *što* i *that* imaju funkciju relativnih zamjenica jer nismo pokazali da ta dva relativizatora zamjenjuju nominalni izraz, odnosno da mogu imati sintaktičku funkciju subjekt ili objekt u relativnoj rečenici. Browne (1986:24) smatra da *što* u rečenicama kao što su (1) ili (21b) nije subjekt i kaže: »There is a subject in the deep structure, but it is eliminated on the way to surface structure. This is in fact a well-known phenomenon in S—C sentences: the subject of a verb can fail to appear on the surface if the listener can easily recover it from information in the context or situation.«

Međutim, iako se pronominalni subjekt obično ne javlja u površinskoj strukturi, on se izriče u slučaju emfaze ili kontrasta kao što pokazuje slijedeći minidijalog:

- (25) A: Donesi mi onu knjigu sa stola!
B: Uzmi si je sam.
A: Rekao sam da mi je TI doneseš.

Kad bi u rečenicama s relativizatorom *što* subjekt bio neizrečeni nominativni oblik lične zamjenice, onda bi se takav subjekt mogao pojaviti u površinskoj strukturi radi kontrasta, ali to nije moguće:

- (26) Donio si mi pogrešnu knjigu. Rekao sam da doneseš knjigu *što* je ONA danas stigla poštom.

S druge strane, izricanje pronominalnog subjekta u rečenicama s uzročnim veznikom *što* ne daje neovjeren rezultat:

- (27) Žao mi je studenta *što* je on jedini pao na ispitu.

Bez eksplicitno izrečenog subjekta *on* ta bi rečenica bila dvoznačna i mogla bi se shvatiti ili kao relativna sa značenjem 'Žao mi je studenta koji je pao na ispitu' ili kao uzročna. S eksplicitno izrečenim subjektom u (27) rečenica može imati samo uzročno značenje 'Žao mi je studenta zato što je pao na ispitu.'

U engleskom ne postoji pravilo o izostavljanju pronominalnog subjekta, i ako se pretpostavi da *that* nije subjekt, onda bi rečenice s tim relativizatorom bile izuzetak od pravila da svaka finitna rečenica u suvremenom engleskom mora imati subjekt (usporedi (22b) s neovjerenom rečenicom (22a)).

Na osnovi dosadašnje diskusije mogu se izvesti dva zaključka. Prvo, invarijantni relativizatori *što* i *that*, bez obzira na oblik, imaju sve bitne funkcije relativnih zamjenica, pa se prema tome s funkcionalnog gledišta mogu opisati kao relativne zamjenice. Drugo, opis u okviru teorijske kontrastivne analize može dati potpuno drukčiji rezultat od opisa u okviru primijenjene kontrastivne analize. U našoj analizi *što* i *that* su relativne zamjenice, dok *čiji* i *whose* nisu relativne zamjenice, iako se u relevantnoj literaturi ponekad postavlja pitanje njihove kategorijalne pripadnosti, tj. *čiji* i *whose* obično se smatraju relativnim zamjenicama.

Zbog ograničenosti prostora dat ćemo na kraju samo nekoliko napomena o obliku relativnih zamjenica. Na početku je istaknuto da invarijantni relativizatori *što* i *that* ne odražavaju rod i broj antecedenta i da se ne dekliniraju u skladu sa svojom sintaktičkom funkcijom u relativnoj rečenici. Ova svojstva ne samo da nisu nužne karakteristike relativnih zamjenica u općoj lingvističkoj teoriji nego nisu ni nužne karakteristike relativnih zamjenica u sistemu pojedinih jezika. Već smo istakli da indisputabilna relativna zamjenica *who* ne odražava broj antecedenta, pa se to svojstvo ne može smatrati bitnim za karakterizaciju relativnih zamjenica. Isto tako, svi relativizatori koji se sa funkcionalnog stajališta mogu smatrati relativnim zamjenicama ne moraju odražavati ni rod antecedenta. Francuska relativna zamjenica *qui* ima i akuzativni oblik *que*, dakle deklinira se, ali ne odražava rod antecedenta:

(28) L'homme / la caméra *qui* m'a vu ...

(29) L'homme / la caméra *que* je vois ...

Nasuprot tome, engleska relativna zamjenica *which* ne može se deklinirati, ali za razliku od *qui* odražava rod antecedenta:

(30) The man *which* / the camera *which* has seen me ...

(31) The man *which* / the camera *which* I see ...

Prema tome, odražavanje roda i broja antecedenta i deklinabilnost svojstvo su samo nekih, ali ne i svih relativnih zamjenica. Naravno, kada se *što* i *that* promatraju unutar sistema zamjenica u hrvatskom ili srpskom, odnosno engleskom, onda se može činiti da nedostatak formalnih karakteristika zaista dovodi u pitanje njihovu kategorijalnu pripadnost. Međutim, lako se može pokazati da ni sve riječi koje se neosporno smatraju zamjenicama nemaju sva formalna svojstva tipičnih zamjenica. Na primjer, u hrvatskom ili srpskom refleksivne zamjenice ne odražavaju ni lice, ni broj, ni rod refleksiviziranog elementa, pa ipak sve gramatike tvrde da su to zamjenice. S druge strane, refleksivne zamjenice u engleskom odražavaju lice, broj i rod refleksiviziranog elementa. Ako bismo odražavanje lica, roda i broja uzeli kao bitnu karakteristiku refleksivnih zamjenica, onda bismo vjerojatno morali tvrditi da *sebe* u hrvatskom ili srpskom ili *sich* u njemačkom nisu zamjenice. Drugo, kao argument u prilog tvrdnji da *što* nije relativna zamjenica navodi se činjenica da se *što* ne može javiti iza prijedloga (npr. *Knjiga o što si mi pričao*). Ni svi enklitički oblici ličnih zamjenica ne mogu se javiti iza prijedloga (npr. *Dođi danas k mi*), no unatoč tome to ne znači da enklitički oblici ličnih zamjenica nisu zamjenice.

Ova kratka diskusija pokazuje da neke karakteristike koje se unutar jednog jezika mogu smatrati bitnima ne samo da nisu bitne za općelingvističku karakterizaciju neke kategorije nego se ni unutar jednog jezika ne mogu uzeti kao nužna svojstva te kategorije. Drugim riječima, jezične jedinice koje se smatraju članovima neke kategorije ne moraju imati sve karakteristike koje koreliraju s pripadnošću toj kategoriji, a ipak se mogu opisati kao članovi te kategorije.

Na kraju, pokušat ćemo odgovoriti na pitanje da li ovakav pristup opisu vrsta riječi ima i neko praktično značenje u nastavi jezika. Smatramo da ima, jer učenika ne treba zavaravati time da svi elementi koji se klasificiraju u određenu kategoriju (vrstu riječi) moraju imati identične karakteristike, tj. da moraju imati sva svojstva koja koreliraju s pripadnošću toj kategoriji. Isto tako, učeniku treba objasniti da različiti gramatičari ne uzimaju u obzir iste karakteristike kada određuju kategorijalnu pripadnost neke riječi, pa će učenik biti manje zbunjen kada u ruke uzme dvije gramatike koje na različit način klasificiraju istu riječ.

Literatura

- Barić, E., *et al.* (1979) *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Belić, A., (1955) »O sintaksičkoj konstrukciji sa svezicom *što*.« *Naš jezik* (n. s.) 6, 1–6.
- Belić, A., (1962) *Istorija srpskohrvatskog jezika. Knj. II. Sv. 1. Reči sa deklinacijom*. Beograd: Naučna knjiga.

- Brabec, I., M. Hraste i S. Živković, (1965) *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Browne, W., (1980) *Relativna rečenica u hrvatskom ili srpskom jeziku u poređenju sa engleskom situacijom*. Doktorska disertacija, Zagreb.
- Browne, W., (1981) »Relative clauses and their antecedents in Serbo-Croatian and English: mutual restrictions.« *Papers and Studies in Contrastive Linguistics* 13, 5—16.
- Browne, W., (1986) *Relative Clauses in Serbo-Croatian in Comparison with English*. New Studies 4. Zagreb: Institute of Linguistics.
- Dekeyser, X., et al. (1979) *Foundations of English Grammar*. Antwerpen and Amsterdam: Nederlandsche Boekhandel.
- Deutschbein, M., et al. (1926) *Handbuch der englischen Grammatik*. Leipzig: von Quelle & meyer.
- Fisiak, J. et al. (1978) *An Introductory English-Polish Contrastive Grammar*. Warsaw: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Jespersen, O., (1924) *The Philosophy of Grammar*. London: Allen & Unwin.
- Jespersen, O., (1927) *A Modern English Grammar on Historical Principles*. Vol. III. Heidelberg: Carl Winter.
- Jespersen, O., (1933) *Essentials of English Grammar*. London: Allen & Unwin.
- Kruisinga, E., (1925) *A Handbook of Present-day English*, 5th ed., Vol. II, Part 2. Utrecht: Kemink & Zoon.
- Kurzová, H., (1981) *Der Relativsatz in den indoeuropäischen Sprachen*. Hamburg: Buske.
- Lalević, M. S., (1957) *Priručnik za nastavu sintakse srpskohrvatskog jezika*. Beograd: Nolit.
- Lehmann, C., (1984) *Der Relativsatz. Typologie seiner Strukturen. Theorie seiner Funktionen. Kompendium seiner Grammatik*. Tübingen: Narr.
- Maček, D., (1970) »Relative Pronouns in English and Serbo-Croatian.« *YSCECP, Reports* 3, 105—127. Zagreb: Institute of Linguistics.
- Maček, D., (1986) *Relativization in English and Serbo-Croatian*. New Studies 3. Zagreb: Institute of Linguistics.
- Maretić, T., (1963) *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Pavešić, S., (ed) (1971) *Jezični savjetnik s gramatikom*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Poutsma, H., (1916) *A Grammar of Late Modern English. Part II. The Parts of Speech. Section IB. Pronouns and Numerals*. Groningen: P. Noordhouf.
- Quirk, R., and S. Greenbaum, (1973) *A University Grammar of English*. London: Longman.
- Quirk, R., et al. (1972) *A Grammar of Contemporary English*. London: Longman.
- Quirk, R., et al. (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.
- Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika. Knjiga šesta.* (1976) Novi Sad: Matica srpska.
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Svezak 74. 4. sedamnaestoga dijela.* (1962) Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Schibsbye, K., (1965) *A Modern English Grammar*. London: OxfordUniversity Press.
- Stevanović, M., (1939) »Naporedna upotreba zamenica koji i odnosnih svezica da, gde, kako, te i što.« *Naš jezik* 6, 202—210.
- Stevanović, M., (1981) *Savremeni srpskohrvatski jezik*. Beograd: Naučna knjiga.
- van der Auwera, J., (1984) »That COMP-fusions.« In *Proceedings of the Tenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 660—673.
- van der Auwera, J., (1985) »Relative that: a centennial debate.« *Journal of linguistics* 21, 149—179.
- van der Auwera, J., and D. Kučanda (1985) »Pronoun or conjunction — the Serbo-Croatian invariant relativizer što.« *Linguistics* 23, 917—962.
- Vitezić, M., (1973) »Relative Clauses in English and Croatian.« *YSCECP, Reports* 8, 165—224. Zagreb: Institute of Linguistics.

A NOTE ON *ŠTO* AND *THAT*

Summary

The categorial status of the invariant relativizers *što* (Serbo-Croatian) and *that* (English) has been intensively discussed in both general linguistic theory and in applied linguistics. Both relativizers have been alternatively considered to be relative pronouns, relative conjunctions (particles), general subordinating conjunctions, complementizers or something in between. In this paper, we show how the categorial status of *što* and *that* can be approached from the point of view of theoretical contrastive analysis and argue that both relativizers have criterial functional features of relative pronouns. Formal characteristics such as inflection for number, gender or case are shown to be not only language-specific but also non-criterial for relative pronouns.